

مجموعه آسیاب‌ها و آبشارهای شوشتر با توجه به زمان ساخت از شاهکارهای فنی و مهندسی در جهان به شمار می‌روند و متخصصان ایران دوران باستان، از فنون مهندسی پیچیده‌ای سود می‌بردند.

با این حال تونل‌های سه‌گانه در پشت پل بند گرگر، وظیفه انتقال حجم معینی از آب را برای به حرکت در آوردن پره‌های آسیاب برعهده داشته‌اند. مجموعه آسیاب‌ها و آبشارهای شوشتر در مسیر رودخانه گرگر که خود از شاهکارهای فنی و مهندسی دوره‌های کهن بوده بنا شده است. رود گرگر کاملاً به صورت دست‌کند است و ساخت آن را به اردشیر بابکان؛ شاهنشاه ساسانی نسبت داده‌اند.

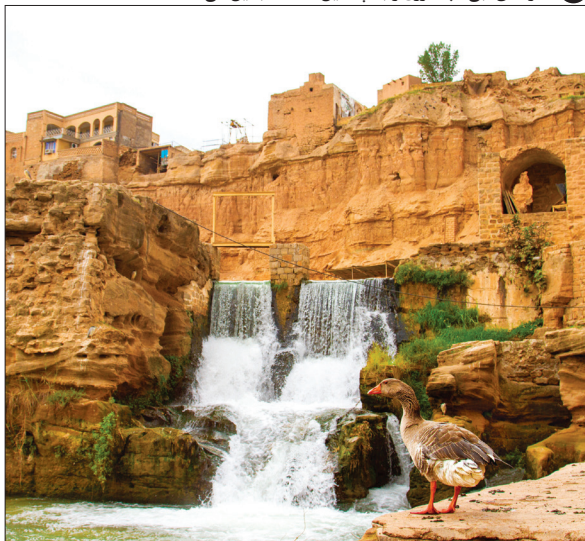
بخش‌هایی از این مجموعه هنوز هم پس از گذشت قرن‌ها فعال است و چشم‌اندازهای بسیار زیبا، نوع فناوری و ویژه مهندسی آب در یک دوره مشخص تاریخی و وسعت تعامل فرهنگی که به واسطه مصنوعات بشری در این محدوده اتفاق افتاده است، از دلایل قابل توجه بودن این اثر منحصر به فرد در فهرست آثار جهانی است.

به نظر می‌رسد یکی از اهداف دایر شدن شبکه آبشارهای زیبای شوشتر، توانمند کردن قطره‌های آب و بهره‌گیری از نیروی پنهان در آن‌ها برای چرخاندن سنگ‌های آسیاب است. این آسیاب‌ها در پشت پل بند گرگر در دل سنگ جاسازی شده بودند و قطره‌های نیرومند آب از پشت پل بند و از طریق چاه‌های شترگلوئی زیربند به آسیاب‌ها هدایت می‌شدند.

مجموعه سازه‌های آبی تاریخی شوشتر، دهمین اثر ایران محسوب می‌شود که در کمیته میراث جهانی یونسکو به شماره ۱۳۱۵ در ۲۶ ژوئن ۲۰۰۹ مصادف با ۵ تیر ماه ۱۳۸۸ در شهر سویل اسپانیا به ثبت رسید. همچنین این اثر تاریخی در تاریخ ۱۷ آذر ۱۳۷۷ به شماره ۲۱۸۱ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. این آثار باستانی که به عنوان دهمین اثر ایران با عنوان «نظام آبی تاریخی شوشتر» به صورت یکجا در فهرست میراث جهانی یونسکو تحت عنوان محوطه به عنوان بزرگ‌ترین مجموعه صنعتی پیش از انقلاب صنعتی به ثبت رسیده‌اند، بدین شرح است: بند میزان، برج کلاه‌فرنگی، رودخانه دست‌کند گرگر، پل بند گرگر، مجموعه آبشارها و آسیاب‌های آبی، بند برج عیار و نیایشگاه صابئین، بند ماهی بازان، قلعه سلاسل، کانال داریون، پل بند شادروان، بند خاک، پل بند لشکر، پل شاه علی و بند شرابدار.

سازه‌های آبی آب کارون را به چندین شاخه تبدیل می‌کنند

سازه‌های آبی شوشتر، عمری به قدمت تاریخ شوشتر دارند

است که از زمان ساسانیان بر جای مانده است. ساسانیان در این مجموعه از روش‌های باستانی بسیار ویژه برای تقسیم آب رودخانه کارون به تمامی نقاط شهر شوشتر و حتی شهرهای دیگر استفاده کرده‌اند.

سازه‌های آبی شوشتر در دوران ساسانیان برای بهره‌گیری از نیروی آب به عنوان محرک آسیاب‌های صنعتی ساخته شده بود. در این مجموعه بزرگ ساختمان آسیاب‌ها، آبشارها، کانال‌ها، تونل‌های عظیم هدایت آب و تولید انرژی و فضاهایی که در واقع محلی برای استراحت و تفریح بوده، قابل توجه و جالب است.

مجموعه آسیاب‌ها و آبشارهای شوشتر از بی‌ماندترین نمونه‌هایی است که در راستای استفاده بهینه از آب در دوره‌های کهن مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. این محوطه مجموعه‌ای از سد، تونل‌ها، کانال‌های فرعی و آسیاب‌های آبی است که به صورت یک مجموعه صنعتی اقتصادی و جزئی از مجموعه بزرگ سازه‌های آبی شوشتر است که در کتاب‌های تاریخی بارها به آن اشاره شده است.

اساس کار مجموعه به این صورت است که سد گرگر مسیر رودخانه را مسدود کرده و سطح آب را برای آبیگری سه تونل حفر شده در تخته سنگ بالا می‌آورد؛ اما تونل‌های سه‌گانه آب را به مجموعه هدایت می‌کنند و به کانال‌های متعددی تقسیم می‌شوند که پس از گرداندن چرخ آسیاب‌ها، آب به صورت آبشارهایی به محوطه‌ای حوضچه‌مانند سرازیر می‌شود.

پس اگر می‌خواهید تلفیقی از هنر معماری، فنون سدسازی، مهندسی سازه‌های آبی و جاذبه‌های طبیعی را ببینید، همگام با کارون به شوشتر سفر کنید.

● در همسایگی بافت تاریخی

یکی از ویژگی‌های بسیار بارز مجموعه آسیاب‌ها و آبشارها، مجاورت آن با بافت تاریخی شهر شوشتر است. این محوطه افزون بر استفاده‌های صنعتی، در روزهای کم آبی نیز آب مورد نیاز ساکنان را تأمین می‌کند. آب حاصل از پساب آسیاب‌ها به صورت آبشارهای مصنوعی زیبا به محوطه‌ای حوضچه‌مانند می‌ریزد که منظره‌ای چشم‌نواز و دل‌انگیز را مقابل دیدگان هر بیننده به وجود می‌آورد. همچنین در محوطه پشت بند گرگر که محل آبیگری سه تونل معروف سه کوره، دهانه شهر و بلیتی است، چشم‌انداز زیبایی به چشم می‌خورد.

نمای باز بخشی از سازه‌های آبی شوشتر

در بخش‌های مختلف شهر، می‌توان از سازه‌های آبی سراغ گرفت
بخشی از سازه‌های آبی در گذشته با سازه‌های نشیمن، تلفیق شده است

مجموعه آسیاب‌ها و آبشارهای شوشتر با توجه به زمان ساخت از شاهکارهای فنی و مهندسی در جهان به شمار می‌روند و متخصصان ایران دوران باستان، از فنون مهندسی پیچیده‌ای سود می‌بردند

